

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over zijn brief d.d. 2 juni 2016 inzake de wijzigingen in de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf (Kamerstuk 29 279, nr. 325).

De voorzitter van de commissie,
Ypma

De griffier van de commissie,
Nava

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Wijziging in de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf
3. Verhoging strafmaximum doodslag

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief over de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. De levenslange gevangenisstraf is de zwaarste gevangenisstraf die in Nederland kan worden opgelegd. Het is van groot belang dat de mogelijkheid bestaat de levenslange gevangenisstraf op te leggen aan personen die zich schuldig hebben gemaakt aan wrede en ernstige misdrijven. Door deze misdrijven wordt immers groot en vaak onherstelbaar leed aan slachtoffers gedaan en de maatschappij geschokt. Deze leden zijn van mening dat ten aanzien van die misdaden de rechter de vrijheid en de mogelijkheid moet hebben de maatschappij in principe voor de rest van het leven van de te veroordelen persoon te beschermen tegen die persoon.

Gebleken is voorts dat de Nederlandse rechter in sommige zaken niet is overgegaan tot het opleggen van de levenslange gevangenisstraf hoewel deze volgens haar passend zou zijn, omdat het systeem van de levenslange gevangenisstraf niet zou voldoen aan de vereisten geformuleerd door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Volgens de aan het woord zijnde leden is het dan ook goed dat door de Staatssecretaris een aantal wijzigingen wordt voorgesteld, juist om te verzekeren dat de levenslange gevangenisstraf ook in de toekomst opgelegd zal worden als dat nodig is om de maatschappij te beschermen tegen de ernstigste misdadigers.

De leden van de VVD-fractie hebben daarnaast ook kennisgenomen van een arrest van de Hoge Raad dat is gewezen na verzending van de brief van de Staatssecretaris namelijk op 5 juli 2016 (ECLI:NL:HR:2016:1325). Naar aanleiding van de brief en het arrest hebben zij nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij zijn verheugd dat daarmee een mogelijkheid tot herbeoordeling wordt voorgesteld. Net als de Staatssecretaris zijn deze leden niet van mening dat een herbeoordeling tot vrijlating van de levensgestrafte zou moeten leiden. Daar waar de levenslange gevangenisstraf passend blijft, dient die te worden gecontinueerd. Dat neemt echter niet weg, zo menen de aan het woord zijnde leden, dat de herbeoordeling wel een serieuze mogelijk moet bieden om te kunnen uitmaken of voortzetting van de straf nog gepast is. Vooral daarover hebben de leden van de PvdA-fractie enkele vragen.

Zij vragen waarom ervoor gekozen is wijzigingen in de tenuitvoerlegging van levenslange gevangenisstraf in de vorm van een brief voor te leggen. Is de Staatssecretaris voornemens deze materie bij wet te regelen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de Staatssecretaris van mening is dat rechters bewust kiezen voor het opleggen van levenslang omdat zij ook de keuze hadden voor een tijdelijke gevangenisstraf. Kan aan de hand van objectief onderbouwd empirisch onderzoek aangetoond worden dat rechters die een levenslange gevangenisstraf hebben uitgesproken daarmee per se de bedoeling hadden dat de veroordeelde ook daadwerkelijk tot zijn dood gevangen zou moeten blijven? Aangezien tot 2006 de maximale duur van tijdelijke detentie in de praktijk maar ruim 13 jaar was,

vragen deze leden of de Staatssecretaris het ook mogelijk acht dat rechters bij gebrek aan een langere tijdelijke gevangenisstraf in veel gevallen waar zij zwaardere straffen op hun plaats achtten dan maar levenslang hebben opgelegd, en dat daarbij niet per se de overtuiging leefde dat deze veroordeelden daadwerkelijk tot de dood gevangen moesten blijven. Hoe beoordeelt de Staatssecretaris dit in het licht van het feit dat van de 33 tot levenslang veroordeelden er maar liefst 27 onder de wetgeving van voor 2006 zijn veroordeeld? Bovendien zijn er tien van hen voor 2001 veroordeeld, toen het beleid nog was dat na minimaal tien jaar onderzocht werd of de veroordeelde met het oog op gratie geresocialiseerd kon worden. Konden tenminste deze rechters er niet vanuit gaan dat levenslange gevangenisstraf niet per se tot de dood zou duren?

De leden van de PvdA-fractie lezen in de brief niet of, hoe en door wie een eventueel besluit tot bekorting van de levenslange gevangenisstraf genomen gaat worden. Moeten zij uit de passage bovenaan p. 3 van de brief opmaken dat de vraag over wie uiteindelijk moet gaan beslissen over terugkeer in de maatschappij nog open ligt omdat de geconsulteerde instanties het onder andere hierover niet eens zijn? Zo ja, kan de Staatssecretaris schetsen welke meningen hierover leven bij het Openbaar Ministerie (OM), de rechterlijke macht, de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ), de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA), de procureur-generaal bij de Hoge Raad en slachtofferorganisaties? Zo nee, waarom is dan nu nog niet bekend hoe deze in het kader van wijzigingen in de tenuitvoerlegging van levenslange gevangenisstraf toch cruciale beslissing zal worden genomen?

Is de conclusies gerechtvaardigd dat, zolang er op dit punt geen veranderingen zijn doorgevoerd, de gratieprocedure de enige procedure blijft om de levenslange gevangenisstraf te laten beëindigen? Zo ja, bestaat dan niet de kans dat zolang de in de brief voorgestelde procedure van beoordeling of re-integratie mogelijk is tot en met het toestaan van verlof nog niet is afgerond, er geen sprake meer kan zijn van gratie? Zo ja, hoe verhoudt zich dat tot Murray vs. Nederland waarin is bepaald dat «the review must also be surrounded by sufficient procedural guarantees [...] To the extent necessary for the prisoner to know what he or she must do to be considered for release and under what conditions, it may be required that reasons be provided, and this should be safeguarded by access to judicial review»? Zo nee, waarom niet?

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorgenomen wijzigingen in de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. Zij hebben hierover enkele vragen en opmerkingen.

De Staatssecretaris spreekt over duidelijkheid omtrent invulling van de detentie en de mogelijkheden van activiteiten gericht op re-integratie, maar onduidelijk blijft wat precies wordt bedoeld met deze duidelijkheid over de invulling van de detentie. Wat zou er dan kunnen wijzigen aan de invulling van de detentie behalve dat er activiteiten gericht op re-integratie kunnen plaatsvinden?

De aan het woord zijnde leden zijn benieuwd naar de kritiekpunten die zijn geuit door de geconsulteerde instanties. Is de Staatssecretaris bereid inzage te geven in de consultaties? Zo nee, waarom niet? Wanneer zal de Kamer voorts op de hoogte worden gebracht van de nadere uitwerking van de door deze geconsulteerde partijen geuite kritiekpunten? Is de Staatssecretaris ook bereid de recente brief van onder andere het Forum Levenslang te betrekken bij deze nadere uitwerking? Wat is de reactie van de Staatssecretaris op de daarin door dit Forum geuite kritiek? Tevens wijzen deze leden op een artikel in het Nederlands Juristenblad, waaruit blijkt dat de voorliggende beleidswijziging nog steeds niet conform artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is. Ook de RSJ deelt deze kritiek in een brief aan de Staatssecretaris d.d. 28 juni 2016. Graag ontvangen deze

leden een uitgebreide en puntsgewijze reactie op deze kritiek, waarbij ook wordt ingegaan op de argumenten van het EHRM om Nederland te veroordelen wegens schending van artikel 3 EVRM in de zaak Murray/Nederland. Waarom denkt de Staatssecretaris dat onderhavige beleidswijziging de kritiek van het EHRM wel zal doorstaan?

De leden van de SP-fractie hebben voorts vernomen dat er in 2010 door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) een enquête is gehouden onder de levenslanggestraften over onder andere hun detentiebeleving. Klopt dit? Wat is met de resultaten uit deze enquête gedaan? Is de Staatssecretaris bereid de (desnoods geanonimiseerde) resultaten van deze enquête samen met uw reactie daarop aan de Kamer te doen toekomen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Staatssecretaris om wijzigingen in de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf aan te brengen. Zij wacht de aangekondigde wetgeving die aan de Kamer zal worden voorgelegd af.

Deze leden leggen de Staatssecretaris al wel de vraag voor hoe houdbaar diens stellingname is dat als een rechter oordeelt dat een levenslange gevangenisstraf passend is, de veroordeelde in beginsel niet terugkeert in de maatschappij. Zij hechten namelijk nog altijd zeer veel waarde aan het principe dat de gevaarlijkste mensen, die er blijk van hebben gegeven in staat te zijn tot de ergste misdrijven, levenslang opgesloten blijven. Zelfs zonder daar een voorbehoud op te maken. Zij vragen of de Staatssecretaris deze garantie kan geven voor de toekomst, uitgezonderd de huidige mogelijkheid tot gratie.

De leden van de CDA-fractie vragen in dat kader ook of, en zo ja op welke wijze, de Staatssecretaris nadrukkelijk de mening en opinie van slachtoffers en nabestaanden heeft meegewogen in onderhavige beleidsvoornemens en hoe zij dit ook zal borgen in een toekomstig wetgevingsproces. Ook vragen genoemde leden of de Staatssecretaris na wil gaan of, en zo ja op welke wijze, de stem van de slachtoffers is meegewogen bij de rechterlijke uitspraken (zowel nationale als internationale) die hebben geleid tot de voorgestelde beleidswijziging.

Het valt deze leden voorts op dat de Staatssecretaris nauwelijks ingaat op de huidige mogelijkheid van gratieverzoeken en waarom dit systeem (met eventueel aan te brengen aanvullingen/veranderingen) thans onvoldoende zou zijn in het licht van de Europese verplichtingen en/of gerechtelijke uitspraken. Kan de Staatssecretaris hier alsnog nader op ingaan?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. Zij waarderen dat de Staatssecretaris bereid is de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf te wijzigen. Deze leden zien desondanks dat het voornemen van de Staatssecretaris om de levenslange gevangenisstraf toekomstbestendig en vooral conform rechterlijke criteria en menselijke maat vorm te geven, nog niet voldoet aan de internationaal-rechtelijke eisen die aan de tenuitvoerlegging van de levenslange straf worden gesteld. Dat verbaast hun en zij zijn hebben een aantal vragen daarover aan de Staatssecretaris.

Deze leden merken op dat een adviescollege wordt ingesteld en dat de Staatssecretaris op basis van het advies van de adviescollege een beslissing neemt. Die keuze verbaast deze leden. Het is immers in ons staatsbestel aan de rechter om de (hoogte en duur van) de straf te bepalen en met redenen omkleed op te leggen. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe zijn voorstel voor een adviescollege zich verhoudt tot paragraaf 100 van het Murray-arrest van 26 april 2016, waarin het EHRM aangeeft dat het toetsingsmechanisme moet voorzien in een «judicial review» oftewel in een rechterlijke toets? Hoe verhoudt zich dit tot de

toelichting die door rechter Pinto de Albuquerque wordt gegeven onder punt 16 van zijn »concurring opinion»?

Het voorgestelde adviescollege wordt aangesteld om een advies te geven over eventuele re-integratie-activiteiten voor de levenslang gestrafte. De instelling van dat adviescollege komt de voornoemde leden op basis van hetgeen de hoogste nationale en internationale rechtscolleges aangeven als niet-relevant en strijdig met artikel 3 EVRM voor, nu de mogelijkheid van re-integratie activiteiten al vanaf het begin van de tenuitvoerlegging van de straf moet worden gezien en voor beoordeling van de voortzetting van de straf de rechter is aangewezen en niet de Staatssecretaris. Dit wekt bij de leden van de D66-fractie de indruk dat zij gevraagd worden te reageren op een voorstel dat juridisch en daarmee ook politiek niet houdbaar blijkt. Kan de Staatssecretaris gelet op het voorgaande aangeven waarom hij zijn voorstel zelf als juridisch en politiek houdbaar beschouwt?

De leden van de D66-fractie vragen of de Staatssecretaris de mening deelt dat wanneer wel zou worden overgegaan tot een tussentijdse toetsing van de noodzaak van voortzetting van de levenslange gevangenisstraf, alleen de rechter daarover kan oordelen. Deelt hij tevens de mening dat een dergelijke toets niet kan gebeuren door een adviescollege maar alleen kan plaatsvinden door een onafhankelijk rechtscollege? Indien de Staatssecretaris die opvatting deelt, vindt hij dan ook dat het voor de hand zou liggen dat een dergelijke oordeel over de voortzetting of beëindiging van de levenslange straf wordt gedaan door bijvoorbeeld het penitentiaire hof in Arnhem? Het hof heeft immers reeds ervaring met tbs-verlof en bestaat uit drie rechters, psychiaters en deskundigen die een dergelijke toets naar behoren kunnen uitvoeren. Deelt de Staatssecretaris in dat geval ook de mening dat een goed onderbouwde toets om een periodieke monitoring vraagt, een volgsysteem, zodat eerst een dossier kan worden opgebouwd en niet slechts een momentopname leidt tot een beslissing over de voortzetting of beëindiging van de vrijheidsbeneming?

De aan het woord zijnde leden vragen de reactie van de Staatssecretaris op het standpunt van mr. A.J.M Machielse, advocaat-generaal bij de Hoge Raad, die stelt dat een rehabilitatietraject dat uiteindelijk tot gratiëring kan leiden per levenslang gestrafte zo snel mogelijk ontworpen en zichtbaar gemaakt dient te worden en dat voordat vijftig jaar zijn verlopen een herbeoordeling van de rechtvaardiging van de levenslange gevangenisstraf dient plaats te vinden. Wat is de reactie van de Staatssecretaris op de stellingname van de advocaat-generaal dat het initiatief van gratiëring niet enkel in handen mag worden gelegd van de levenslang gestrafte? Wat vindt de Staatssecretaris van de stelling advocaat-generaal dat overwogen moet worden hoe en wanneer de rechter bij de beoordeling kan worden betrokken en over welke bevoegdheden de rechter in dat verband zal moeten kunnen beschikken? Indien de Staatssecretaris deze opvattingen niet deelt, hoe meent hij voldoende draagvlak te creëren voor het opleggen van de levenslange gevangenisstraf als rechters de grondslag daarvoor onvoldoende vinden en in strijd achten met de uit het EVRM voortvloeiende rechtsregels voor humane tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf?

Het lid Klein heeft met stijgende verbazing kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de wijziging van de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. Het is positief te noemen dat de Staatssecretaris voornemens is om deze tenuitvoerlegging toekomstbestendiger te maken en meer in lijn te brengen met het standpunt van het EVRM en de Hoge Raad. Ten principale steunt het lid Klein de vrijzinnige gedachte dat ieder mens uitzicht op vrijheid moet houden. Hij heeft echter ernstige bedenkingen bij het onderhavige voorstel en derhalve nog een reeks vragen.

Allereerst stelt de Staatssecretaris dat hij voornemens is voor levenslanggestraften een ambtshalve periode toetsing in te voeren en daartoe een adviescollege in te stellen. De belangrijkste vraag in dit kader is waarom de Staatssecretaris kiest voor een ambtshalve toetsing. Waarom kiest de Staatssecretaris niet voor een rechterlijke toetsing? Het gaat immers over een verkorting van een gevangenisstraf die op een eerder moment door een rechter is opgelegd. Rechteren zijn vanuit hun expertise en ervaring bekend met casu quo deskundig op dit gebied. Rechteren opereren onafhankelijk – dat is hét essentiële onderdeel van hun functie en de uitvoering daarvan. Waarom is de Staatssecretaris van mening dat de rechterlijke macht deze taak niet dient uit te voeren? Is het niet logisch dat als een rechter de levenslange straf heeft opgelegd, de rechter dan ook beoordeelt of dit gewijzigd kan worden binnen nieuwe wettelijke kaders? Waarom moeilijk doen als het makkelijk kan? Het rechterlijke apparaat staat al overeind en functioneert naar behoren. Waarom een nieuw adviescollege uit de grond stampen? Brengt de oprichting van een dergelijk adviescollege extra kosten met zich mee? Zo ja, kan de Staatssecretaris hiervan een reële schatting geven?

2. Wijziging in de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf

De leden van de PvdA-fractie lezen dat naar de mening van de Staatssecretaris de eerste vijftig jaar van de levenslange gevangenisstraf niet gericht op resocialisatie moeten zijn. Echter in het Vinter-arrest van het EHRM staat dat «the comparative and international law materials [...] show clear support for the institution of a dedicated mechanism guaranteeing a review no later than twenty-five years after the imposition of a life sentence». Met andere woorden, na uiterlijk vijftig jaar zou een herbeoordeling over het voortduren van de levenslange gevangenisstraf aan de orde moeten zijn. Weliswaar benadrukt het EHRM ook dat een lidstaat in deze een zekere «margin of appreciation» heeft, maar het uitgangspunt is toch een herbeoordeling na vijftig jaar. Deze leden lezen dat na vijftig jaar die herbeoordeling nog niet aan de orde is, maar dat er dan pas gekeken gaat worden of de veroordeelde in aanmerking mag komen voor re-integratieactiviteiten. Kan de Staatssecretaris aangeven of dit past binnen de voorwaarden van het Vinter-arrest? Is er met de voorgestelde regeling na vijftig jaar al sprake van een «prospect of release»? Hoe verhoudt het uitgangspunt van de Staatssecretaris dat er in de eerste vijftig jaar geen sprake kan zijn van op resocialisatie gerichte activiteiten zich tot het arrest Murray vs. Nederland waarin gesteld wordt dat in het geval van levenslang gestraften er uiterlijk na vijftig jaar sprake moet zijn van een «parole mechanism»? Waarom is er niet voor gekozen, los van de mogelijk juridische plicht daartoe, om al na vijftig jaar de mogelijkheid te creëren om tot een daadwerkelijk herbeoordeling van de straf zelf te komen?

De leden van de SP-fractie vragen om een nadere toelichting op de redenen om het eerste toetsingsmoment te laten plaatsvinden na vijftig jaar. Kan daarbij ook in worden gegaan op de kritiek van de RSJ dat in de onderhavige plannen wordt begonnen met toetsen van het regime op het laatst mogelijke moment dat het EHRM de toets van voortzetting van de straf verlangt?

Deze leden vragen of het klopt dat dat ingevolge de wettelijke regeling van Sint Maarten de rechter na vijftig jaar toetst of met voortzetting van de vrijheidsstraf nog enig doel wordt gediend? Klopt het dat dit op Aruba en Curaçao zelfs na twintig jaar al gebeurt door de rechter? Waarom wordt hiervan afgeweken door de Staatssecretaris?

De leden van de SP-fractie willen weten welke activiteiten op dit moment worden aangeboden aan levenslanggestraften. Zal hier verandering in

komen na invoering van een toetsmoment? Zo ja, op welke manier? Kan de Staatssecretaris aangeven wat volgens hem «humane detentie» inhoudt en op welke manier hij tegemoetkomt aan de kritiek van het EHRM dat vanaf het begin van de tenuitvoerlegging resocialisatieactiviteiten dienen plaats te vinden?

De leden van de D66-fractie merken op dat zij erkennen dat, indien de rechter vanwege de meest ernstige misdaad een levenslange gevangenisstraf oplegt, de intentie van de strafoplegging is dat de betreffende persoon daarmee in beginsel voorgoed uit de maatschappij wordt gehaald. Dat neemt niet weg dat voor een humane tenuitvoerlegging van de straf de voornoemde leden menen dat gelet op de mensenrechten een straf niet zonder enig perspectief kan zijn. Dat voor een humane tenuitvoerlegging van straffen ten minste een wegingsmoment dient plaats te vinden of de langdurige voortzetting van een straf nog steeds wenselijk en noodzakelijk is. Straffen blijft immers altijd maatwerk. Dat maakt dat voornoemde leden van mening zijn dat ten minste binnen vijftientig jaar na aanvang van de levenslange straf moet worden bezien of voortzetting van de straf nog enig doel dient of dat omstandigheden zodanig gewijzigd zijn dat resocialisatie en beëindiging van de straf mogelijk is.

Het verbaast de leden van de D66-fractie voorts dat de Staatssecretaris met zijn voorgestelde wijziging ervoor kiest om af te wijken van de regeling die in delen van het Koninkrijk wel al geldt, namelijk dat een rechterlijke toets over mogelijke voortzetting van de levenslange gevangenisstraf plaatsvindt. Dit verschil komt deze leden niet als wenselijk voor. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom hij voorbij gaat aan bezwaren om binnen het Koninkrijk verschillende regelingen te hebben voor de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf waarbij de eilanden wel en Nederland zich niet houdt aan de vereisten voor humane tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf?

Het lid Klein leest in de brief dat voortaan vijftientig jaar na de aanvang van de detentie het moment aangebroken zal zijn waarop een eerste periodieke toetsing zal plaatsvinden. Voor deze periode is gekozen omdat de duur van de detentie van een levenslanggestrafte in ieder geval substantieel langer dient te zijn dan de duur van de detentie van een veroordeelde die de maximale tijdelijke gevangenisstraf van dertig jaar opgelegd heeft gekregen. Bij een veroordeling tot dertig jaar wordt de gedetineerde immers in beginsel na twintig jaar voorwaardelijk in vrijheid gesteld. Kan de Staatssecretaris deze redenering nader argumenteren? Waarom zou een levenslange gevangenisstraf per definitie langer moeten zijn dan de maximale tijdelijke gevangenisstraf van dertig jaar? Is daar ook niet vanzelf sprake van wanneer een dergelijke periodieke toets na twintig jaar in plaats van na vijftientig jaar wordt afgenomen? Immers, als een dergelijke toets na twintig plaatsvindt, betekent dit dat dan pas de procedure begint die mogelijk zal uitmonden in een verkorte straf, in vrijlating voor de gedetineerde. Deze zal dus ook bij een periodieke toets die na twintig jaar plaatsvindt nog altijd langer gevangen zitten dan diegene die is veroordeeld tot de maximale tijdelijke gevangenisstraf van dertig jaar. Is het in het licht van deze redenering dan niet onterecht om te veronderstellen dat een periodieke toets pas na vijftientig jaar kan plaatsvinden om te garanderen dat deze levenslanggestrafte op zijn minst langer zullen vastzitten dan diegenen die de maximale tijdelijke gevangenisstraf hebben opgelegd gekregen?

Het lid Klein vraagt of de Staatssecretaris de opvatting deelt dat er sowieso altijd een substantieel verschil zal bestaan tussen de maximale tijdelijke gevangenisstraf van dertig jaar en een levenslange gevangenisstraf. Gaat een levenslange gevangenisstraf ook binnen het door de staatssecretaris voorgestelde nieuwe systeem immers niet nog steeds uit

van in eerste instantie een straf van de duur van het verdere leven van de veroordeelde? Anders geformuleerd, bestaat er niet sowieso een essentieel en voldoende onderscheid tussen beide straffen, omdat een persoon die de maximale tijdelijke gevangenisstraf heeft opgelegd gekregen wel de garantie heeft dat hij ooit vrij zal komen, dit in tegenstelling tot diegene die tot levenslang veroordeeld is?

Het aan het woord zijn lid merkt op dat de Staatssecretaris tevens in zijn brief uiteen zet op welke wijze volgens hem de straf van een levenslanggestrafte ingericht hoort te zijn. De eerste vijftientig jaar van deze straf staan primair in het teken van vergelding en bestraffing. Bestaat er dan niet de kans dat de gevangene geïnstitutionaliseerd raakt? In hoeverre is dit wenselijk? Heeft de Staatssecretaris hier onderzoek naar laten verrichten of consultatie over ingewonnen? Zo ja, wat was hier het resultaat van? Zo nee, waarom niet? Is hij bereid dit alsnog te doen?

Het lid Klein vraagt waarom de Staatssecretaris ervoor kiest om tijdens de eerste vijftientig jaar van deze straf geen resocialisatieprogramma aan te bieden, ook niet bijvoorbeeld in een bescheiden vorm of specifiek in de laatste vijf jaar van deze periode. Hoe denkt de Staatssecretaris dat de betreffende gevangene progressie kan maken tijdens deze periode wanneer een dergelijk programma geen onderdeel uitmaakt van zijn detentieplan? Op welke manier dient de door de Staatssecretaris voorgestelde periodieke toets, na vijftientig jaar straf die enkel gericht was op vergelding en bestraffing, uitgevoerd te worden? Aan de hand van welke criteria wordt de situatie of ontwikkeling van gevangene dan getoetst? Op de wijze waarop de gevangene zijn dagbesteding zinvol heeft ingevuld? Immers, een zinvolle dagbesteding is volgens de Staatssecretaris het hoofdonderdeel van de wijze waarop die eerste vijftientig jaar worden ingericht. Graag ontvangt het lid Klein een nadere onderbouwing van de keuze om niet eerder een resocialisatieprogramma, al dan niet in bescheiden vorm, aan te bieden.

Het bovengenoemde lid leest in de brief dat na afloop van de periode van vijftientig jaar naast elementen als vergelding en bestraffing ook andere elementen, zoals de bescherming van de maatschappij, delictgevaarlijkheid, de positie van slachtoffers en/of nabestaanden en leeftijd en medische omstandigheden van de gedetineerde een grotere rol kunnen gaan spelen. In hoeverre vindt de Staatssecretaris het belangrijk dat er ook oog is voor de persoonlijke situatie, opvattingen, ontwikkeling en eventuele vooruitgang van de gedetineerde? Zouden deze elementen ook niet een rol moeten spelen? Zo ja, is de Staatssecretaris dan bereid hier in zijn voorstel een alinea aan te wijden?

Eerste toetsing na vijftientig jaar

De leden van de VVD-fractie merken op dat het adviescollege na vijftientig jaar na aanvang van de gevangenisstraf naar aanleiding van de onderzoeken die in het kader van de periodieke toetsing worden uitgebracht advies zal uitbrengen aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over de vraag of de veroordeelde in aanmerking zou moeten komen voor activiteiten gericht op re-integratie. De Staatssecretaris neemt op basis van het advies de beslissing. Deze leden vinden dit een goede zaak. Kan nader worden ingegaan op de feiten en omstandigheden op basis waarvan de Staatssecretaris een beslissing neemt?

Het valt de leden van de PvdA-fractie op dat het voorstel geen termijnen kent anders dan dat er na vijftientig jaar voor het eerst bekeken wordt door middel van plaatsing in het Pieter Baan Centrum of een levenslang gestrafte in aanmerking kan komen voor re-integratieactiviteiten. Dat kan nog lang duren, zo menen de aan het woord zijnde leden. Immers, naast deze plaatsing in het Pieter Baan Centrum is – overigens terecht – een nabestaanden- en slachtofferonderzoek nodig en moet het adviescollege

nog advies uitbrengen aan de Staatssecretaris die vervolgens daarover nog een besluit moet nemen of het al dan niet toe staan van re-integratieactiviteiten. Een advies over verkorting van de detentieperiode is dan nog helemaal niet in zicht. Hoe lang kan het duren voordat er een besluit wordt genomen over een verkorting van de detentieperiode? Is die periode opgeteld bij de voorafgaande vijftientig jaar niet te lang in het kader van de uitspraken van het EHRM? Is het eventueel geheel uitblijven van een herbeoordeling van de levenslange gevangenisstraf niet in strijd met die jurisprudentie?

Het valt de leden van de PvdA-fractie ook op dat na ingewonnen adviezen het uiteindelijk de Staatssecretaris zelf is die de beslissingen neemt ten aanzien van het toestaan van re-integratie activiteiten tot en met een eventuele verlening van verlof voor de levenslange straf. In de huidige praktijk is het doorgaans de RSJ die als onafhankelijke rechter zich uitsprekt over de tenuitvoerlegging van straffen. Waarom is er niet voor gekozen de RSJ in het voorstel over de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf op te nemen? In hoeverre verschilt de uitleg van de RSJ, zoals die blijkt uit uitspraken en adviezen van de RSJ, van de relevante Europese jurisprudentie van die van de Staatssecretaris? Kan de Staatssecretaris in dit kader onder andere ingaan op het artikel van U. van de Pol en M. Koster «De RSJ en levenslang» in Sancties 2016/22? Waarom is er dan niet tenminste voor gekozen een college op te richten dat bindende besluiten kan nemen in plaats van het voorgestelde adviescollege?

Het valt de leden van de SP-fractie op dat de Staatssecretaris zelf gaat bepalen op welke manier navolging wordt gegeven aan een advies. Waarom is hiervoor gekozen? Het is immers de rechter die bepaald heeft dat een veroordeelde in aanmerking komt voor levenslang. Zou het dan ook niet een rechter moeten zijn die beoordeeld of gestart kan worden met activiteiten in het kader van re-integratie? Zou het niet een rechter moeten zijn die desnoods op grond van een advies van een dergelijke adviescommissie kan beoordelen of gestart kan worden met re-integratie? Voornoemde leden wijzen tevens op de geuite kritiek door de Raad voor de rechtspraak en mr. W. Anker (strafrechtadvocaat). Loopt een gedetineerde hiermee niet het risico dat de Staatssecretaris een advies niet zal opvolgen als dit niet bevalt of als de politieke druk hoog is? Deelt de Staatssecretaris de mening dat een onafhankelijke rechter een dergelijke schijn van partijdigheid zoveel mogelijk kan voorkomen? Waarom is volgens is de beleidswijziging in lijn met geldende jurisprudentie en het EVRM?

Tevens lezen voornoemde leden dat het advies geen betrekking heeft op een eventuele verkorting van de detentieperiode. Betekent dit dat daarvoor alsnog de gratieprocedure de aangewezen weg is? Kan de Staatssecretaris dit meer toelichten?

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd of er andere landen zijn met eenzelfde soort beleid. Zo ja, wat zijn daar de ervaringen en hebben deze de kritiek van het EHRM doorstaan?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Staatssecretaris voorstelt na vijftientig jaar een toetsing uit te voeren waarbij wordt bekeken of een levenslanggestrafte in aanmerking komt voor re-integratie activiteiten en daarmee kan beginnen. Hoe verhoudt die keuze zich tot de uitspraak van het EHRM die aangeeft dat op het toetsmoment niet de start van re-integratie maar de voortzetting van de straf zelf opnieuw moet worden beoordeeld? Erkent de Staatssecretaris dat dat de kern van het oordeel van het EHRM is en kiest hij dan bewust voor een afwijkende invulling? Kan de Staatssecretaris in dat geval aangeven waarom hij in zijn voorstel niet bij voorbaat heeft gekozen voor een correcte toepassing van hetgeen is vereist om aan de voorwaarden van humane tenuitvoerlegging van de

levenslange gevangenisstraf te voldoen? Of verschilt de Staatssecretaris soms van mening over de interpretatie van de uitspraken van het Europees Hof van de zaak Vinter tot en met de zaak Murray? Zo ja, kan hij dat dan toelichten? Hoe beschouwt hij artikel 3 EVRM en de «prospect of release» (perspectief op vrijlating) en de «possibility of review» (herbeoordelingstoets) die bij het opleggen van de sanctie al dienen te bestaan? De aan het woord zijnde leden lezen in de brief dat de Staatssecretaris pas na vijftientig jaar een toets voor eventuele re-integratie activiteiten wil laten plaatsvinden. Dat is het laatst mogelijke moment dat het EHRM de toets van voortzetting van de straf verlangt. Waarom heeft de Staatssecretaris voor dat allerlaatste moment gekozen? Voor deze leden is een eerste periodieke toetsing na vijftientig jaar voor wel of geen re-integratie activiteiten niet conform de vereisten voor tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf, voortvloeiende uit het EVRM. Rehabilitatiemogelijkheden en daarmee resocialisatieactiviteiten zijn voor de staat inspanningsverplichtingen die volgens het EHRM al vanaf het begin van de tenuitvoerlegging dienen plaats te vinden, volgens een deugdelijk plan en niet pas na vijftientig jaar. Alleen al op dat punt verhoudt het huidige beleid en het voorstel van de Staatssecretaris zich niet tot de regels. Hoe verklaart de Staatssecretaris dat hij zijn voorstel tot wijziging niet gebruikt om op dat punt de Nederlandse tekortkoming te repareren? De leden van de D66-fractie merken op dat de Staatssecretaris het in zijn voorstel heeft over eerste periodieke toetsing na vijftientig jaar. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom hij niet juist ervoor kiest om in de jaren daaraan voorafgaand een dossier op te bouwen op grond waarvan een weloverwogen toetsing kan plaatsvinden in plaats van via een momentopname tot een beslissing te komen? Kan de Staatssecretaris toelichten hoe de door hem voorgestelde toets zich verhoudt tot de gratieprocedure die blijft bestaan? Hoe past naar opvatting van de Staatssecretaris de gratieprocedure in de door hem voorgestelde wijziging?

De aan het woord zijnde leden constateren dat de RSJ de Staatssecretaris onlangs heeft gewezen op het wezenlijke verschil tussen zijn voorstel en hetgeen de jurisprudentie van het EHRM beoogt. De RSJ geeft expliciet aan dat de toets die het EHRM bedoelt, de vraag betreft of het zinnig is de opgelegde straf voort te zetten, gezien tegen de achtergrond van de ontwikkelingen die de gedetineerde heeft doorgemaakt. Wat is de reactie van de Staatssecretaris op de boodschap van de RSJ dat zijn voorstel nog steeds strijdig is met internationale regels?

De leden van de D66-fractie vragen hoe de Staatssecretaris de actuele uitspraak van de Hoge Raad van 5 juli 2016 beschouwt, waarin het hoogste Nederlandse rechtscollege aangeeft dat uit de huidige wijze van tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf en uit de rechtspraak van het EHRM blijkt dat de tenuitvoerlegging onverenigbaar is met de eisen die artikel 3 EVRM stelt. Om die reden is de Hoge Raad van oordeel dat de levenslange straf momenteel niet kan worden opgelegd omdat de gelegenheid tot herbeoordeling van de noodzaak tot voortzetting van de straf, zoals bedoeld in de rechtspraak van het EHRM, ontbreekt. Betekent dit dat rechters vanaf heden geen levenslange gevangenisstraf kunnen en zullen opleggen? Wat betekent deze uitspraak van de Hoge Raad voor het voorstel, zoals de Staatssecretaris dat nu voorlegt en waarin hij een andere invulling geeft aan de vereisten van artikel 3 EVRM dan hetgeen het EHRM, de RSJ en de hoogste Nederlandse rechter eisen? Is de Staatssecretaris bereid en voornemens op korte termijn zijn voorstel te herzien en in overeenstemming te brengen met de vereisten zoals deze in uitspraken van de verschillende rechtscolleges zijn verwoord, namelijk een periodieke toets van noodzaak van de voortzetting van de straf en rehabilitatiemogelijkheden vanaf het begin van de detentie? Zo nee, hoe meent de Staatssecretaris dan dat met zijn

voorstel sprake is van het toekomstbestendig maken en het handhaven van de levenslange gevangenisstraf in het sanctiestelsel? De aan het woord zijnde leden vragen op welke termijn de Staatssecretaris, mede gezien de uitspraak van de Hoge Raad, voornemens is het voorstel tot wijziging van de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf in te dienen voor behandeling in de beide Kamers. De leden van de D66-fractie merken op dat de Staatssecretaris een advies van de RSJ heeft ontvangen en de Hoge Raad recent heeft geoordeeld over de tekortkomingen in de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. Is de Staatssecretaris ook voornemens om de Raad voor de rechtspraak deze zomer om een reactie op zijn voorstel te vragen, nu hij met zijn voorstel ingrijpt op de strafoplegging door de rechter?

Het lid Klein leest in de brief dat in het kader van de eerste toetsing een nabestaanden- en slachtofferonderzoek zal worden uitgevoerd. Nabestaanden zullen desgewenst in persoon door het adviescollege worden gehoord. Het lid Klein vraagt wat de Staatssecretaris bedoelt met «desgewenst»? Desgewenst door wie? Wie bepaalt of het desgewenst is dat nabestaanden en/of slachtoffers worden gehoord? Kan de Staatssecretaris beargumenteren waarom slachtoffers en nabestaanden als onderdeel van deze toetsing überhaupt gehoord moeten worden? Welk doel beoogt de Staatssecretaris hiermee te bereiken? Ook in de paragraaf «vervolg» wordt wederom gesproken over een rol voor de slachtoffers en nabestaanden. Nabestaanden en slachtoffers worden, als het aan de Staatssecretaris ligt, betrokken bij het vervolg van de procedure tot mogelijke vrijlating. Kan de staatssecretaris uitleggen welke rol hij voor de slachtoffers en nabestaanden in gedachten heeft? In hoeverre hebben slachtoffers en nabestaanden beslissingsmacht in het voorstel van de Staatssecretaris? In hoeverre kan hun mening of standpunt doorslaggevend zijn in de beslissing om voor een gedetineerde een vrijlatingsproces al dan niet mogelijk te maken? Telt hun stem in dezen? Zo ja, hoe zwaar? Is dit wenselijk? Deze vraag is temeer relevant daar de Staatssecretaris voornemens is voor het adviescollege leden te werven die specifiek de positie en belangen van slachtoffers en nabestaanden kunnen behartigen. In hoeverre wordt hierdoor de deur open gezet naar een nieuwe veroordeling voor hetzelfde delict? Op welke manier gaat de staatssecretaris voorkomen dat een gedetineerde vijfentwintig jaar naar dato wederom voor hetzelfde delict terecht staat en veroordeeld wordt? Het lid Klein vraagt of de Staatssecretaris van mening is dat ook een belangenbehartiger van de zijde van de gedetineerde zitting dient te nemen in het adviescollege. Deelt de Staatssecretaris de mening van het lid Klein dat, wanneer er wel een vertegenwoordiger van slachtoffers en nabestaanden in dat college zit en wanneer er bovenal naar elementen als delictgevaarlijkheid en bescherming van de maatschappij gekeken wordt (zoals de staatssecretaris in zijn brief aangeeft), de langgestrafte in feite al aangeschoten wild is voordat een dergelijke procedure begint? Het aan het woord zijnde lid acht het informeren van slachtoffers en nabestaanden prima. Maar hij is geen voorstander van een systeem waarbij het perspectief op in vrijheidsstelling van levenslang gestraften mogelijk afhankelijk wordt van derden. Vanuit EVRM-perspectief gaat het toch om de veroordeelde die als mens uitzicht op vrijheid moet krijgen onafhankelijk van de mening en/of opvattingen van derden, bijvoorbeeld de slachtoffers en nabestaanden. Graag ontvangt hij een reactie van de Staatssecretaris hierop. In de brief valt vervolgens te lezen dat het adviescollege advies uitbrengt aan de Staatssecretaris. Dit advies betreft ook de termijn waarop vervolgoetsing plaatsvindt. Deze dient na verloop van tijd plaats te vinden. Waarom heeft de Staatssecretaris hiervoor gekozen? Waarom heeft hij niet een vaste, eenduidige termijn gekozen? In zijn brief schrijft

hij immers eerder dat deze beleidswijziging beoogt dat voor levenslanggestraften duidelijkheid gecreëerd wordt. Uit de praktijk blijkt dat er juist momenteel veel onduidelijkheid bestaat die mede het gevolg is van onduidelijke afspraken over termijnen van de hedendaagse procedures. Waarom wederom zoveel onduidelijkheden laten bestaan?

Het lid Klein merkt op dat het voorstel van de Staatssecretaris nog wel wat losse eindjes kent. Wat gebeurt er bijvoorbeeld wanneer een eerste toetsing negatief uitvalt? Wanneer vindt er dan een nieuwe (tweede) toetsing plaats? Zou het niet goed zijn wanneer daar een vast schema voor wordt opgesteld, zodat inderdaad iedereen weet waar hij/ zij aan toe is?

Het is uiteindelijk de Staatssecretaris die op basis van het advies van het adviescollege de beslissing neemt om al dan niet een re-integratieprogramma aan een gedetineerde aan te bieden. Dit advies, zoals de Staatssecretaris in zijn brief onderstreept, heeft geen betrekking op een eventuele verkorting van de detentieperiode. Het lid Klein vindt het opmerkelijk dat de staatsecretaris de betekenis van dit advies op deze manier presenteert. In hoeverre probeert de Staatssecretaris de daadwerkelijke betekenis van dit advies, namelijk de enige mogelijke opening naar een mogelijke route van vrijlating, door middel van deze zinsnede te bagatelliseren door te benadrukken dat dit advies in de strikte zin van het woord geen advies is dat direct betrekking heeft op een eventuele verkorting? Kan de staatsecretaris aangeven of een mogelijk negatief advies redelijkerwijs toch nog kan resulteren in een uiteindelijke mogelijke vrijlating van een gedetineerde? Anders geformuleerd, hoe groot acht de staatsecretaris de kans dat een gedetineerde toch voor vrijlating in aanmerking komt terwijl het college een negatief advies over het aanbieden van een resocialisatieprogramma heeft uitgegeven? In het verlengde hiervan vraagt het lid Klein in hoeverre de Staatssecretaris hier en passant probeert ook de eigen rol af te zwakken. Het is toch de Staatssecretaris die ingevolge het voorliggende voorstel de enige is die bij machte is een mogelijke toekomstige vrijlating eigenhandig door te laten gaan of te blokkeren, zonder aan een ander verantwoording schuldig te zijn? In feite gelden hier vergelijkbare vragen als hierboven ten aanzien van het adviescollege. In hoeverre is de Staatssecretaris diegene die een strafverkortening mogelijk kan maken of kan tegenhouden? Anders geformuleerd, in hoeverre is het mogelijk dat een gedetineerde toch (ooit) in vrijheid zal worden gesteld zonder dat de staatsecretaris van Veiligheid en Justitie toestemming heeft gegeven voor het aanbieden van een resocialisatieprogramma? In hoeverre betekent de beslissing om een dergelijk programma aan te bieden niet de facto dat iemand niet in aanmerking komt voor vrijlating? Graag ontvangt het lid Klein een reactie hierop.

Het aan het woord zijn de lid vraagt of het wenselijk dat een politicus – iemand met een politieke kleur die dus niet politiek neutraal is – uiteindelijk degene is die als enige in dit kader een dergelijke beslissingsmacht heeft. In hoeverre wordt een dergelijke beslissing dan niet een politiek onderwerp? Heeft de staatsecretaris over dit onderdeel van zijn voorstel advies ingewonnen bij de rechterlijke macht, bij de Raad van State of een ander adviesorgaan? Zo ja, wat was de uitkomst van deze consultatie? Zo nee, waarom niet? Is de staatsecretaris bereid dit alsnog te doen?

In dit kader vraagt het lid van de fractie Klein waarom de staatsecretaris ervoor heeft gekozen om dit voorstel in de vorm van een brief naar de Kamer te sturen. Waarom niet in de vorm van een wetsvoorstel? Is het niet beter om dergelijke belangrijke en complexe vraagstukken in een wetsvoorstel vast te leggen?

Vervolg

De leden van de VVD-fractie merken op dat in geval de levenslanggestrafte volgens het advies van het adviescollege in aanmerking komt voor activiteiten gericht op re-integratie en de Staatssecretaris dit advies heeft overgenomen, na verloop van tijd vervolgtoetsingen dienen plaats te vinden. Hierbij worden de slachtoffers en nabestaande betrokken, aldus voornoemde brief. Kunnen zij, net als bij de eerste toetsing na vijftien-twintig jaar ook desgewenst in persoon door het adviescollege worden gehoord? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris bereid dit mogelijk te maken?

Het lid Klein leest in de brief dat vervolgtoetsingen na verloop van tijd dienen plaats te vinden, waarbij beoordeeld wordt hoe de levenslanggestrafte de activiteiten heeft uitgevoerd en hoe hij daarop heeft gereageerd. Door wie worden deze vervolgtoetsingen uitgevoerd? Is hier hetzelfde adviescollege verantwoordelijk voor? Kan de staatssecretaris verduidelijken waarom hij denkt dat hetzelfde adviescollege hiervoor geschikt is?

Oprichting adviescollege

Naar het oordeel van de leden van de VVD-fractie bevestigt het arrest van de Hoge Raad d.d. 5 juli 2016 de door de Staatssecretaris ingezette en voorgestelde lijn als uiteengezet in voornoemde brief. De door de Staatssecretaris voorgestelde wijzigingen komen naar hun oordeel tegemoet aan de door de Hoge Raad geformuleerde vereisten. Wel vragen zij of het adviescollege, zoals door staatssecretaris voorgesteld, voldoet aan de verwachtingen en voorwaarden die de Hoge Raad hieraan in haar arrest heeft gesteld. In de brief staat dat een adviescollege zal worden samengesteld dat zal bestaan uit een gezaghebbende voorzitter en vier leden, waarvan twee met een juridische en twee met een gedragsdeskundige achtergrond. Daarnaast zullen voor het adviescollege leden worden geworven die specifiek de positie en belangen van slachtoffers en nabestaanden kunnen behartigen. De aan het woord zijnde leden vinden het van het grootste belang dat een dergelijk adviescollege bestaande uit personen met een juridische en niet-juridische achtergrond zal worden ingesteld. De Hoge Raad heeft zich ook uitgesproken over het instellen van een adviescommissie. Hoe kijkt de Staatssecretaris aan tegen datgene wat de Hoge Raad hierover in haar arrest heeft opgenomen? Voldoet het nu voorgestelde volgens de Staatssecretaris aan de randvoorwaarden die de Hoge Raad hierover heeft geschetst? Ten aanzien van de taken en de wijze waarop deze zullen worden uitgevoerd vinden de leden van de VVD-fractie het van belang dat het adviescollege de mogelijkheid krijgt personen of organisaties, zoals de veroordeelde zelf, gevangenispersoneel, nabestaanden van het slachtoffer, te horen nadat over de veroordeelde een rapport door het Pieter Baan Centrum is opgesteld. Hoe kijkt de Staatssecretaris hier tegenaan? Komt dit overeen met de wijze waarop zij de adviesprocedure wenst in te vullen?

De leden van de SP-fractie lezen dat er een adviescollege wordt ingesteld dat ambtshalve periodiek toetst. Wie draagt hen voor en benoemt hen? Aan welke voorwaarden zullen deze leden toetsen of een gedetineerde in aanmerking kan komen voor activiteiten in het kader van re-integratie?

Het lid Klein merkt op dat het adviescollege zal bestaan uit een gezaghebbende voorzitter en vier leden, waarvan twee met een juridische- en twee met een gedragsdeskundige achtergrond. Allereerst vraagt het lid Klein op welke gronden de staatssecretaris tot deze verdeling casu quo indeling is gekomen. Welke betekenis heeft het woord «gezaghebbende» precies in

deze context? Wat moet men zich voorstellen bij een «gezaghebbende voorzitter»; waar moet deze persoon precies gezaghebbend in zijn? Het aan het woord zijnde lid vraagt de staatssecretaris daarnaast ook een inkijkje geven in de werving- en selectieprocedure die hij in dit kader voor ogen heeft. Worden hier nog nadere eisen en criteria voor opgesteld en bekend gemaakt? Wanneer de Staatssecretaris stelt dat het zijn bedoeling is om hiervoor leden te werven die uitgebreide expertise hebben opgebouwd, betekent dat dat hij zelf persoonlijk ook zich actief met deze werving gaat bemoeien? Zo ja, in hoeverre is dat wenselijk? In hoeverre is het wenselijk dat een adviescollege dat (mede) door de Staatssecretaris wordt samengesteld uiteindelijk ook advies uitbrengt aan diezelfde Staatssecretaris?

Het lid Klein leest dat dit adviescollege een onafhankelijk orgaan is. De Staatssecretaris stelt dat deze onafhankelijkheid wordt gewaarborgd doordat de leden onafhankelijk van hun eigen instelling voor het adviescollege werkzaam zijn. Kan de staatssecretaris dit nader uitleggen en onderbouwen? Hoe wordt deze onafhankelijkheid gerealiseerd, gegarandeerd en gewaarborgd? Kan de staatssecretaris zich voorstellen dat, terwijl de leden onafhankelijk van hun instelling opereren, toch op een andere wijze hun onafhankelijkheid in het gedrang kan komen? Hoe is de staatssecretaris van plan dit te voorkomen? Wanneer de staatssecretaris daadwerkelijk een rol inneemt tijdens het werving- en selectieproces, zoals hierboven naar is gevraagd, in hoeverre kan er dan daadwerkelijk sprake zijn van de gewenste onafhankelijkheid? Hoe is de staatssecretaris in zijn algemeenheid van plan de onafhankelijkheid van de leden te toetsen of te controleren?

Het lid Klein vraagt de staatssecretaris verder uit te wijden over de juridische status van dit college, de zittingsduur van de leden, de werkwijze van dit college, de manier waarop dit college verantwoording dient af te leggen en aan wie.

3. Verhoging strafmaximum doodslag

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de Staatssecretaris voornemens is het strafmaximum voor doodslag te verhogen. De reden daarvoor is dat Hoge Raad hogere eisen is gaan stellen aan het de voorbedachte raad en dat daardoor het moeilijker wordt iemand voor moord te veroordelen. Deze leden vragen waarom voor deze oplossing wordt gekozen. Licht het niet voor de hand de bepalingen ten aanzien van de voorbedachte rade zo aan te passen dat moord weer het misdrijf wordt dat de wetgever voor ogen heeft?

De leden van de SP-fractie lezen dat het WODC-onderzoek doet naar de mogelijkheden tot verhoging van de strafmaat voor moord van 30 naar 40 jaar. Wordt daarbij dan ook bekeken wat dit betekent voor de redenen om de ambtshalve toetsing na vijftientig jaar te laten plaatsvinden én dus voor de lengte van de periode? Deze periode is volgens de Staatssecretaris immers gekozen omdat de duur van de detentie van een levenslanggestrafte in ieder geval substantieel langer dient te zijn dan de duur van de detentie van een veroordeelde die de maximale tijdelijke gevangenisstraf van 30 jaar opgelegd heeft gekregen. Graag ontvangen deze leden een toelichting op dit punt.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Staatssecretaris voornemens is de maximumstraf voor doodslag te verhogen en de strafmaat voor moord te verhogen van dertig naar veertig jaar. Deze leden merken op dat zij het opmerkelijk vinden dat de Staatssecretaris die aankondiging in de brief doet die ziet op wijziging van de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. Kan de Staatssecretaris toelichten wat hij met deze strafmaatverhoging precies beoogt en wat de aanleiding en noodzaak

daarvan is, anders dan dat de strafmaat sinds invoering van het wetboek niet is gewijzigd? In gevallen waarin de rechter een straf van dertig jaar onvoldoende acht voor moord kan nu immers levenslang worden opgelegd. Indien de Staatssecretaris die strafoplegging van de correcte grondrechtelijke waarborgen voorziet kan de rechtspraak daar afdoende mee uit de voeten blijkt uit reacties vanuit de rechtspraak. Van waar dan de aanleiding en noodzaak om de strafmaat voor moord te verhogen en daarmee ook de maximale tijdelijke gevangenisstraf van dertig jaar, zoals we die op dit moment in Nederland kennen, te verhogen naar veertig jaar? Het WODC is gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden voor verhoging. Is de Staatssecretaris bereid om allereerst te inventariseren of daaraan bij de rechtspraak en rechtspraak zelf behoefte aan bestaat?

Het lid Klein merkt op dat de Staatssecretaris voorstelt de maximale tijdelijke straf te verhogen van dertig naar veertig jaar. Dat betekent dat iemand die voortaan deze maximale tijdelijke straf krijgt opgelegd waarschijnlijk na 2/3 van die straf, oftewel na vierentwintig jaar, weer vrij komt. Kan de staatssecretaris aangeven of, en zo ja, in hoeverre deze uitbreiding van de maximale tijdelijke gevangenisstraf gevolgen zal/ kan hebben voor zijn voorstel om met betrekking tot de levenslange gevangenisstraf een periodieke toetsing na vijfentwintig jaar te organiseren? Eerder voerde de staatssecretaris namelijk voor deze keuze van vijfentwintig jaren het argument aan dat dit aantal een substantieel verschil betekent met het aantal jaren dat een gedetineerde met de huidige maximale tijdelijke gevangenisstraf naar alle waarschijnlijk moet uitdienen, namelijk twintig jaar. Door het voorstel de maximale tijdelijke gevangenisstraf te verhogen van dertig naar veertig jaar is het verschil tussen de uitwerkingen van deze twee straffen – tussen respectievelijk vierentwintig en vijfentwintig jaar – ineens niet meer zo groot. Wat zou dit eventueel kunnen betekenen voor het voorstel van de Staatssecretaris om de tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf te wijzigen?